

İKLİM DAİR

TSKB

Ekonomik Araştırmalar

**YEŞİL KUĞU
PLATFORMU**
TSKB İNİSİYATİFİYLE

Sayı: 6

Ocak-Mart 2022

Suyu Anlamak Yönetişim, Yönetim, Kıtlık

Türkiye'nin İlk Su
Şûrası'ndan Çözüm
Odaklı Sonuçlar

**Peki Ya
İklim Adaleti?
Sayfa 11'de**

Finish markasının "Damla Ol" kampanyasını destekliyoruz.

Bu çalışmanın içeriği TSKB Ekonomik Araştırmalar'ın
süpervizörlüğünde Onur Bülbül tarafından sağlanmıştır

Yeşil Kuğu Platformu Hakkında

İklimle ilgili düşük olasılıklı ancak yüksek yıkıcılıktaki riskleri ifade eden “Yeşil Kuğu” kavramı iklim krizinin etkilerinin küresel olarak her geçen gün daha da artmasıyla dünya gündeminde ilk sıraları işgal ediyor. Günümüzde iklim krizi, sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınmanın önündeki en büyük engel olarak karşımızda duruyor.

70 yıldır Türkiye'nin ekonomik, çevresel ve sosyal kalkınması için çalışan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, bu küresel tehdide karşı çözümler üretmek amacıyla, “TSKB Yeşil Kuğu Platformu'nu” oluşturdu.

Kamu-özel sektör ve STK temsilcileriyle, uluslararası kuruluşları, akademisyenleri, öğrencileri ve basını çatısı altında toplamayı hedefleyen Platform, “Yeşil İktisadi Toparlanmanın” sağlanabilmesi için tüm paydaşları birlikte düşünmeye ve çözüm üretmeye davet ediyor.

TSKB Danışmanlık Hizmetleri Hakkında

TSKB olarak Türk özel sektör yatırımlarını tematik kredilerimiz ve yenilikçi finansman ürünlerimizle desteklerken, 35 yıldır sunduğumuz sektör spesifik danışmanlık hizmetlerimizle iş dünyasına ve kalkınmanın tüm aktörlerine katma değer yaratmaya devam ediyoruz. Finansal danışman, mühendis ve ekonomistlerden oluşan danışmanlık ekiplerimizde Türkiye'nin lokomotif sektörlerinde faaliyet gösteren firmalara dönüşüm, gelişim ve sürdürülebilirlik yolculuklarında rehberlik ediyoruz. Çevresel, Sosyal ve Yönetişim odaklı kalkınma konularında sayısal analizlerle iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik alanlarında özel çalışmalar gerçekleştiriyoruz.

Ulaşmak için danismanlikhizmetleri@tskb.com.tr

Burcu Ünüvar

Baş Ekonomist
TSKB Ekonomik
Araştırmalar Müdürü

 unuvarb@tskb.com.tr

Yaklaşan Etkinlikler

**Biyolojik Çeşitlilik
Sözleşmesi Taraflar
Konferansı'nın 15.
Toplantısının İkinci Turu 25
Nisan-8 Mayıs 2022'de
Çin'in Kunming kentinde
yapılacak.**

**"Barış ve Kalkınma için Su
Güvenliği" temalı 9. Dünya
Su Forumu 21-26 Mart
2022'de Dakar'da
gerçekleştiriliyor.**

"SU"s Payı!

İklim'e Dair'in 3. yılından ve 6. sayısından merhaba!

Kalkınma iktisatçısıysanız eğer, kesinlikle inatçı olmanız gerekiyor! Çünkü; günlük koşuşturmanın, heyecanlı piyasa gündeminin ya da kısa vadeli kâr-zarar hesaplarının arasında, orta vadeli kalkınma bakış açısının sesini duyurmak öyle sanıldığı kadar kolay değil. O nedenle bizim işimiz; sesimiz duyulana, sözümüz not edilene kadar, inat etmek! Bu amaçla da, her seferinde daha odaklı, daha derin içeriklerle karşınızda olmaya çalışıyoruz. Dikkatli okuyucularımız bu ay İklim'e Dair'e - tam da biraz önce açıkladığım sebeplerle- yaptığımız eklemeleri fark edeceklerdir: Bundan sonra bizler için çok önemli bir konu olan 'iklim adaleti' kavramını daha yakından ve düzenli olarak ele alacağız. Ayrıca dünyadaki iyi uygulamalara da dergimiz içerisinde yer vereceğiz.

İklim'e Dair'in bu sayısında inatla üzerinde durduğumuz konulardan bir tanesini sizinle paylaşacağız ve yine, yeni, yeniden "su"dan bahsedeceğiz. 2018'den beri TSKB Ekonomik Araştırmalar olarak suyun önemi konusunda çalışmalar yapıyor, raporlar yayınlıyor, paydaşlarımızı bu konuda birlikte çalışmaya davet ediyoruz. 2018'deki ilk raporumuzda, suyun hayati öneminin, ona verilen değerde karşılık bulmadığını anlatmak için kullandığımız "Su: Yeni Elmas" başlığı, artık pek çok paydaşımızın da kullandığı bir slogan haline geldi. Bugün geldiğimiz noktada, su temasının artan popülerliğini gözlemlese de hâlâ yapılması gereken pek çok şeyin olduğunu bilmek bizi, başta anlattığım noktaya getiriyor: Suyun önemi konusunda yazmaya, farkındalık artışı ve somut sonuçlar konusunda ısrara devam etmek.

Su teması, sıklıkla karşılaştığımız "baraj doluluk oranı" dar çerçevesinin çok daha ötesinde bir okumayı hak ediyor. Su kıtlığı, su yönetimi ve su yönetimi kavramları, ülkelerin kendi kaynaklarını ve ihtiyaçlarını bilerek, uluslararası kriterler içerisinde ele alması gereken temel alanlardan 3 tanesi:

- Konuya ilk etapta su kıtlığı üzerinden yaklaşmak son derece doğru ve gerçekçi. Dünya Bankası'nın rakamlarına göre dünya genelinde 2,2 milyar kişinin güvenli içme suyuna erişimi yok. Sağlıktan tarıma, öz temizliğini yapamayan genç kadınların eğitim ve istihdam piyasalarına erişiminden enerji üretimine kadar, iktisadi ve sosyal kalkınmaya doğrudan/dolaylı etkisi olan su varlığının sınırlanması, önemli bir sorun. Takibi şart! Ancak işin takip seviyesinde kalmayıp çözüm boyutuna ulaşması için daha fazlasına ihtiyacımız var.
- İşte bu noktada yasal düzenlemeleri konuşmanın tam zamanı. Türkiye'de kısa süre önce gerçekleştirilen Birinci Su Şurası, bu konuda önemli bir adım olarak not edilmeli. Dağınık olan mevzuatın toparlanması ve Su Kanunu çerçevesinde yapılan çalışmalar, söylemin eyleme dönüşmesi için çok kritik.
- Elbette her konuda olduğu gibi, su çalışmalarında da, küresel anlamda iş birliğinin ve iyi uygulamalarının takibinin önemi büyük. Birleşmiş Milletler, 2018-2028 döneminde ülkeleri su konusunda harekete geçmeye, su temalı projeleri önceliklendirmeye çağırıyor. Bu çağırışı, uluslararası bir iş birliğine dönüştürmek, şüphesiz katma değerini de arttıracaktır.

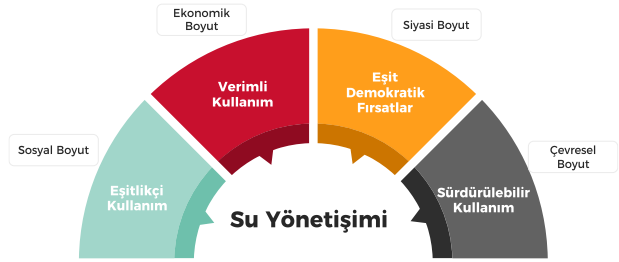
Başta da belirttiğim gibi, su temasının giderek daha fazla ön plana çıktığını görmek bizi mutlu ediyor. Bu konuda katkımız da olduysa, ne mutlu bize! Ancak, bilinirliğin artmasının, farkındalığın da artması anlamına gelmediğini biliyoruz. O nedenle, havalı sözcüklerden daha fazlasını istiyor ve "SU"s payını reddediyoruz. Bize lazım olan; söylemin, somut eyleme dönüşmesi, eylemin sonuç vermesi.

Bu çerçevede çok güzel bir örnek olan ve birlikte Su Endeksi'ni ürettiğimiz Finish markasının "Damla Ol" kampanyasını destekliyor, sizi de birlikte damlaları çoğaltmaya davet ediyoruz.

2030 Hedefinden Geride Olsa da Su Yönetişimi Çabaları Hız Kazanıyor

Dünya Bankası'nın 2021 yılında yayınladığı rapora göre, "iklim krizi esasında bir su krizi"! Bununla birlikte, iklim değişikliği ve su arasındaki ilişki ancak tam olarak yeni anlaşılmaya başlıyor. **Su krizinin ve buna ilişkin pek çok başlığın özellikle sağlık, tarım, temizlik ve fakirlik gibi alanlardaki olumsuz sonuçlarının önlenmesine yönelik girişimlerin başlatılması ve eş güdüm içinde yürütülmesi çabalarında ana çatı "Su Yönetişimi" kavramı.** Temel hatları itibarı ile "su yönetişimi" suyun eşit, verimli ve sürdürülebilir kullanımı ve yönetiminde referans alınacak siyasi, sosyal, hukuki ve kurumsal yapıları ifade ediyor. Ayrıca söz konusu bu yapılarca hayata geçirilen çatı politikalar, stratejiler, hukuki ve düzenleyici çerçeveler su yönetişimi kavramının temelini oluşturuyor.

Su Yönetişiminin Boyutları

Kaynak: Water Governance Facility, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Uluslararası seviyede su yönetişimine ilişkin girişimlerin eş güdüm içinde yürütülmesine yönelik çabalar halen tatmin edici olmaktan uzak olsa da hızlanma eğilimi gösteriyor. Su Yönetişimi Tesisi isimli sivil toplum kuruluşunun verilerine göre sınırları aşan akiferlerden (suyu depolayabilen ve yeterince hızlı taşıyabilen kaya oluşumları) temin edilen yer altı suları yaklaşık 2 milyar insan için hayati öneme sahip. Öte yandan, dünya nüfusunun %40'ı gezegenimizde var olduğu tahmin edilen 310 sınır aşan nehir havzasından temin edilen suya bağımlı. Bununla birlikte, söz konusu havzaların yaklaşık üçte ikisine ilişkin herhangi bir ortak yönetim çerçevesi mevcut değil.

Su yönetişimine yönelik çabalar ulusal seviyede de hız kazanıyor. Örneğin Türkiye'de 2021 yılı Ağustos ayında gerçekleştirilen "Birinci Su Şurası", su verimliliği, su kanunu ve politikası, su kaynaklarının iyileştirilmesi, tarımsal sulama gibi başlıklar da dahil olmak üzere, 11 ayrı çalışma grubuna ev sahipliği yaptı. Bu kapsamda, Türkiye'deki su yönetişimine ilişkin hukuki ve kurumsal çerçeveye odaklanan Su Hukuku ve Politikası Çalışma Gurubunun çalışma belgesi, Türkiye'de yeknesak bir ulusal su yönetişimi politikasına ve yeniden gözden geçirilerek Avrupa Birliği'nin (AB) Su Çerçeve Yönetmeliği ve Sel Yönetmeliği ile uyumlu hale getirilecek taslak "Su Kanunu"na olan ihtiyacı vurgulamakta. Ulusal ve uluslararası seviyede su yönetişimine ilişkin bu cesaretlendirici gelişmelere rağmen, küresel seviyede, BM'nin suya ilişkin altıncı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefini 2030 yılında yakalamaktan halen uzak olduğumuzu ifade etmek gerekiyor. Dolayısıyla, söz konusu "herkes için su ve temizliğin mevcudiyeti ile sürdürülebilir yönetimini sağlamak" hedefine yönelik olarak hem ulusal hem de uluslararası seviyede su yönetişimi çabalarının hızlandırılması elzem.

AB Sınırdaki Karbon Düzenlemesi'nin Detayları Şekilleniyor Mu?

Tartışmalar Sürüyor...

Geçen yılın Temmuz ayında Avrupa Komisyonu, Sınırdaki Karbon Düzenlemesi (SKD) önerisini paylaşmıştı. Söz konusu düzenlemeyle ilgili Avrupa Parlamentosu Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi bir rapor yayınladı. Raportör Mohammed Chahim tarafından kaleme alınan çalışma, Komisyon'un önerdiği yapıdan 3 temel konuda kayda değer farklılık içeriyor: hız, genişlik ve derinlik. SKD'nin tam olarak uygulamaya girmesi için önerilen süre 7 yıl erkene çekiliyor. SKD kapsamındaki ürünlerin ticaretinde ilk finansal yükümlülük Ocak 2025 itibarıyla ortaya çıkacak. Bu tarihte çimento sektörü finansal yükünün tamamıyla karşılaşacakken, diğer sektörlerde aşamalı bir geçiş süreci öngörülüyor. Raportör, bu geçiş sürecinin ise 10 yıldan 4 yıla çekilmesini, böylece SKD'nin mevcut çerçevede Ocak 2029 itibarıyla tam olarak uygulamaya geçmesini öneriyor.

Çalışma, geçişin daha hızlı olmasını önermenin yanında, SKD kapsamındaki ürün yelpazesine organik kimyasallar, plastik ve hidrojeni de eklemeyi öneriyor. SKD'nin çerçevesine ilişkin kayda değer bir genişleme anlamına gelen bu öneriyle ilgili Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü'nün (IISD) hesaplamaları SKD kapsamında Çin'den ithal edilen ürün hacmini 5 katına çıkarabileceğine işaret ediyor. Trademap verilerine göre yeni eklenen ürünlerde

AB'nin yaklaşık 400 milyar euro tutarında ithalat yaptığı (toplam ithalatının %7,2'si) dikkate alındığında, kapsamdaki genişlemenin boyutu daha net ortaya çıkıyor. Bu ürünlerde Türkiye'nin AB'ye ihracatı ise 2021 yılı itibarıyla yaklaşık 4,5 milyar euro seviyesinde. Bir başka ifadeyle kapsamdaki genişleme, Türkiye'nin SKD düzenlemesine tabi ihracatını kabaca 2 katına çıkarıyor.

Raportörün önerilerinde ortaya çıkan kayda değer üçüncü nokta ise gömülü (saklı/embedded) emisyon tanımlamasını netleştirmesi ve sadece kapsam 1 değil, kapsam 2 emisyonlarını da dahil etmesi. Raportör kapsam 2 emisyonlarını da açıkça tanımlıyor ve üretimde kullanılan elektriğin kendisinin üretim sürecinden kaynaklı emisyonları da SKD kapsamında gömülü emisyon hesaplamalarına dahil ediyor. AB'de SKD kapsamında, Komisyon'un teklifi (Temmuz 2021), Parlamento Raportörünün önerileri (Aralık 2021) ve bu önerilere gelen görüşler sürecin dinamik bir yapıda ilerleyeceğine işaret ediyor. AB'nin ticaret ortakları, tahmin ettiklerinden daha kısa sürede, daha geniş çaplı bir uyum yükümlülüğü ile karşılaşabilirler. Raportörün de ifade ettiği gibi AB'nin ana hedefinin karbon kaçağı riski olan bütün sektörlerin SKD kapsamına alınması olduğu unutulmamalı.

“Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye” İstişare Toplantısı Sonuç Bildirgesi Yayınlandı

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı öncülüğünde Antalya’da gerçekleştirilen “Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye” İstişare Toplantısı sonuç bildirgesi 6 Şubat’ta açıklandı. İklim krizinin Türkiye’ye etkilerini pek çok yönüyle ele alan bildirmede iklim krizi ile mücadelede döngüsel ekonomi, enerji ve finansman gibi ana konuların yanı sıra kentsel dönüşüm, düşük emisyon bölgeleri, sıfır atık, yeşil teknoloji ve yeşil binalar, sosyal konutlar, gençlerin istihdamı ve eğitim seferberliği gibi alt başlıklara yönelik kararlar da mevcut.

Bu çerçevede, bildiride vurgu yapılan hedefler arasında,

- İklim Kanunu’nun hazırlıklarının 6 ay içinde tamamlanması ve Türkiye’nin 2030 Ulusal Katkı Beyanının yıl sonuna kadar güncellenmesi,
- Şehir içi yeşil ve korunan alan büyüklüğünün mevcut %12 seviyesinden 2023 sonunda Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ortalaması olan %17 seviyesine çıkarılması,
- Sıfır Atık Projesi kapsamında mevcut %22,4 oranında olan geri kazanım oranının 2035 yılı için hedeflenen %60 oranına erişim sürecinde 2023’te %35’e ulaştırılması,
- Depozito Yönetim Sistemi’nin 81 ilde yaygınlaştırılarak toplamda 40 milyar kilovatsaat (kWh) enerji ve 650 bin varil petrol tasarrufu sağlanması,
- 6 ay içerisinde Isıtmada Yeşil Dönüşüm Strateji Belgesi’ni yayımlayarak Türkiye’deki tüm termik santrallerde mevcut olduğu hesaplanan 4 milyon konutu ısıtabilecek atık ısıtın sisteme geri kazandırılması,
- 5 bin metrekareden büyük yeni binalarda asgari enerji performansının C’den B’ye yükseltilmesi, ve
- Konutlarda kullanılan sudan %25 tasarruf sağlanması ve bu süreçte toplumsal adaletin güçlendirilmesine yönelik olarak 2022 yılında 50 bin genç istihdamı yaratılması

gibi başlıklar bulunuyor.

“Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye” İstişare Toplantısı ve Sonuçları, Türkiye’nin iklim krizi ile mücadele çalışmalarında hayati rol oynayan Su Şurası, İklim Şurası gibi çatı çalışmalara da önemli katkılarda bulunuyor.

Gıda Güvencesi Su Güvencesine Bağlı

Suyun kalitesinin yanı sıra miktarında da yaşanan hızlı gerileme sadece su yetersizliğine değil aynı zamanda su ile ilgili pek çok alandaki problemlere de işaret etmekte. Gıda güvencesi bu alanların başında geliyor. Tarımın en çok su tüketen aktivite olduğuna vurgu yapan Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI), tarımsal sulama aktivitelerinin daha iyi yönetilmesinin, sadece üretilen gıda miktarının değil, aynı zamanda gıda çeşitliliğinin de artmasına ve tarım sektörünün değişken hava koşullarına karşı daha dirençli hale gelmesine katkı sağlayacağını ifade ediyor. 2050 yılında dünya nüfusunun yaklaşık 10 milyara ulaşacağı ve bu artışın en çok halihazırda gıda güvencesi sorunları yaşayan Afrika ve Güney Asya bölgelerinde yaşanacağı göz önüne alındığında, su yönetimi konusu her zamankinden daha da önemli hale geliyor.

Bununla birlikte, iklim krizinin tüm su döngüsü üzerindeki olumsuz etkisi, özellikle tarımsal üretim, gıda ve beslenme alanlarındaki ilerlemeyi yavaşlatıyor. Örneğin, 2050 yılına kadar halihazırda öngörülen artışların (tahıl %37, ette %66, meyve ve sebzelerde %85) açlık ve beslenme alanında arzu edilen olumlu etkiyi yaratamayabileceği düşünülüyor. Dolayısıyla, tarımsal üretimde kullanılan suyun veriminin artırılmasına yönelik uygulanabilecek yönetim stratejileri, mevcut tarımsal üretim artışı beklentilerini de yükselterek 2050 yılı için öngörülen nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya daha yakın hale getirebilir. IFPRI bu sorunun çözümünde daha güçlü gıda ve beslenme güvencesi sağlayabilmek amacıyla çeşitli su stratejileri öneriyor. Ana hatları itibarıyla bu stratejiler, suyun verimli tüketimini sağlayan teşviklerin uygulamada yerini alması, su ile ilgili farkındalığın artırılmasına yönelik eğitim sistemi reformu, daha iyi veri temini ve takibi, küçük ölçekli tarımsal sulamanın yaygınlaştırılması ile sağlık ve sürdürülebilirlik açısından dengeli beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesi gibi başlıklar etrafında tanımlanmakta.

Türkiye’de Su Yönetimi: Birinci Su Şûrası

Can Hakyemez
TSKB Ekonomik Araştırmalar

 hakyemez@tskb.com.tr

2021 yılının su ve sulama yatırımlarında “hamle yılı” olarak ilan edilmesinin ardından, Mart ayında Birinci Su Şûrası gerçekleştirildi. Temel amacı kısa, orta ve uzun dönem su yönetimine dair stratejiler belirlemek olan Şûra kapsamında 11 çalışma grubu oluşturuldu. TSKB olarak biz de “Su Verimliliği” çalışma grubunun alt çalışma grubu olan “Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları”nda yer aldık. 7 ay süren çalışmaların ardından Birinci Su Şûrası Sonuç Bildirgesi 21 Ekim 2021 tarihinde açıklandı.

Sonuç Bildirgesi’nde bulunan 28 madde arasında, “Su Verimliliği Strateji Belgesi” ve “Havza Bazlı Su Verimliliği Eylem Planları”nın hazırlanması, 25 havza için havza ölçekli yönetim planlarının tamamlanıp uygulanmaya konulması var. Aynı zamanda, Avrupa Birliği çevre ve iklim değişikliği kapsamında yer alan su kalitesine ilişkin mevzuata uyum sağlayacak “Su Kanunu”nun devreye alınması, su kaynağından son tüketiciye kadar su güvenliği planlarının hazırlanması ve uygulanması önemli maddeler arasında. İklim değişikliği kapsamında, “çölleşme, erozyon, su ve toprak koruma hususunda eğitim ve farkındalık çalışmalarıyla iklim değişikliğine karşı direncin artırılmasının sağlanması” maddesi de su yönetiminde iklim değişikliğine verilen önemi gösteriyor.

Sonuç Bildirgesi’ne göre, içme suyu sistemlerinde %35 seviyesinde olan su kaybı oranının %25 seviyesinin altına indirilmesi hedeflenirken, düşük gelirli hane gruplarını gözetken tarifelerin hayata geçirilmesine yönelik adımlar atılması kararlaştırıldı. Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kalite ve miktar olarak korunması ve izlenmesi için 2022 yılından itibaren gerekli olan bütçe ve altyapı eksiklikleri giderilerek kurumlar arası koordinasyonun etkin hale getirileceği de bildirgede yer aldı.

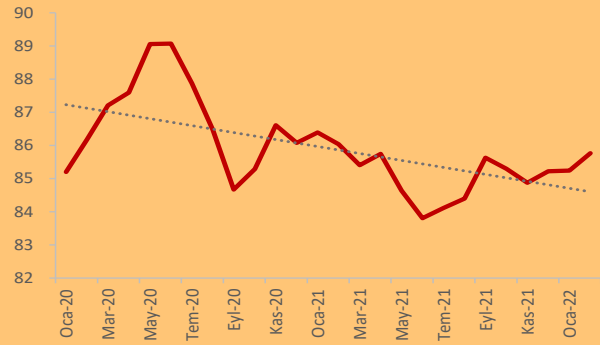
Su stresi içinde olduğu kabul edilen Türkiye’de su konusunda böyle kapsamlı bir çalışmanın yapılması ve hedefler konulması konunun önemini bir kez daha gözler önüne serdi. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü’nün gerçekleştirdiği çalışmaların yanı sıra Sonuç Bildirgesi’nde yer alan hedeflere ulaşılması Türkiye’de su yönetiminin nasıl daha etkin bir hale getirileceği konusunda yol gösterici olacak.

Suyun Önemi Giderek Artıyor

2020 yılından itibaren Finish markasının su farkındalığına yönelik “Yarının Suyu” kampanyasına stratejik danışman olarak verdiğimiz destek kapsamında hesapladığımız ve güncellediğimiz Su Endeksi, Türkiye’nin güncel su durumunu/görünümünü sayısallaştırıyor. Tarım, sanayi ve hane halkı su tüketiminin yenilenebilir su potansiyeline oranı olarak hesaplanan, 70 ve 130 arasında değer alan Su Endeksi’nin 100 eşik değerinin altına inmesi Türkiye’de suyun daha dikkatli ve etkin bir şekilde kullanılması gerekliliğine işaret ediyor.

Su Endeksi’nin 2020 yılından itibaren aylık değerlerini incelediğimizde azalan bir trend görüyoruz. Haziran ayında 83,81 değerini alarak en düşük seviyeye ulaşan Su Endeksi, Kasım ayından itibaren yükselişe geçiyor. Su Endeksi, Şubat ayında ortalama 85,76 değerini alarak Türkiye’nin suyu daha dikkatli bir şekilde yönetmesi gerektiğini gözler önüne seriyor. Suyun önemini ortaya koyan bu istatistikler etrafında, Reckitt Benckiser’in Finish markasının “Damla Ol” kampanyasını destekliyoruz.

Su Endeksi Gelişimi

Kaynak: TSKB Ekonomik Araştırmalar

“Damla Ol” Finish tarafından başlatılan, 21 gün boyunca uygulanabilecek su tasarrufu önerilerinin paylaşıldığı dijital bir girişimdir. Bu harekete katılanlar, görevler ve ipuçları sayesinde bireysel olarak yılda 50 tona kadar suyu tasarruf edebilir.

Yarininsuyu.com websitesine üye olarak, görevlere katılın ve 21 günün sonunda, okyanusta bir ‘Damla’ olun !

#BenBirDamlayım

**Türkiye’de
ortalama sıcaklık
Ocak ayında
mevsim normallerinin
0,5°C
altında gerçekleşti.**

“Su Eylemi” Döneminde Suyun Yönetimi

Dünya maalesef Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine 2030 yılında ulaşma yolundan uzakta ve suya ilişkin çabalar da bu duruma bir istisna değil. Dünya Bankası istatistiklerine göre halihazırda yaklaşık 2,2 milyar insan güvenli olarak yönetilen içme suyu hizmetlerine, 4,2 milyar insan güvenli yönetilen temizlik hizmetlerine ve 3 milyar insan temel el yıkamaya imkân sağlayan hizmetlere sahip değil. Öte yandan, tarım, imalat sanayii, elektrik üretimi ve günlük kullanım gibi nedenler başta olmak üzere pek çok ekonomik aktivitede suya duyulan ihtiyaç nedeniyle küresel su talebinin 2050 yılında 2019 yılına kıyasla %20 ila %30 oranında artması bekleniyor. Mevcut tatlı su kaynakları ise, söz konusu talep artışı beklentisine rağmen insan faaliyetleri nedeniyle kalite ve miktar itibarıyla düşüş eğiliminde. Örneğin, tarım faaliyetleri dünya genelinde tatlı su tüketiminin %70’inden sorumludur.

Bu açmaz çerçevesinde değerlendirildiğinde “su yönetimi” kavramı daha fazla ilgi gerektiriyor. Bu çerçevede, su yönetimine ilişkin daha etkin uygulamalara olan ihtiyaca cevaben BM 2018-2028 yıllarını kapsayan dönemi “Su Eylemi 10 Yılı” olarak ilan etmiş durumda. Su Eylemi 10 Yılı’nın ana amacı suyla ilgili sorunların ön plana alınması ve su kaynaklarının yönetimine veya güvenli su ve temizliğe erişimin güçlendirilmesine yönelik kapasite artışı, suyla ilgili felaketlerin önlenmesine ve iklim değişikliğine adaptasyona yönelik çalışmaların hızlandırılması, su kirliliğinin azaltılması ve suyun yeniden kullanımının artırılmasına yönelik projelerin önceliklendirilmesi. Söz konusu projelerin uygulanmasına yönelik olarak ise, konunun finansman boyutu işin en önemli bileşeni olarak karşımıza çıkıyor. Zira yine BM’nin hesaplamalarına göre altıncı Sürdürülebilir Kalkınma Amacı’na yönelik program ve projelerin 2030 yılına kadar hayata geçirilmesi tahmini olarak 1,7 trilyon dolarlık yatırım gerektiriyor. Ancak bu rakamın sadece kamu kaynakları ile karşılanması mümkün değil. Dolayısıyla, su yönetimine yönelik çabaların ana başlıklarından birisi de hem ulusal hem de uluslararası seviyede kamu, özel sektör ve sivil toplum dahil olmak üzere tüm paydaşlar arasında eş güdümü güçlendirmek.

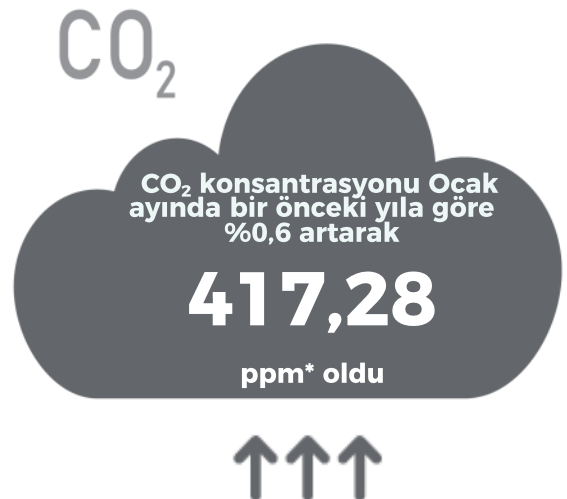
Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Suya Erişimde de Bir Sorun!

Sosyal açıdan tanımlanan cinsiyet rolleri kadınların günlük yaşamın pek çok alanında dezavantajlı konumda kalmalarına neden olmakta ve bu toplumsal eşitsizlik su ile ilgili günlük faaliyetler için de geçerli. Özellikle suya erişimin sınırlı olduğu bölgelerde kadınlara (ve çocuklara) geleneksel olarak atfedilen rollerden biri de ev halkının içme, yemek yapma, temizlik ve hijyen gibi ihtiyaçlarının giderilmesi için gereken suyun bulunması ve taşınması. Water.org, kadınların su toplama görevini yerine getirirken günlük toplam 200 milyon saat harcadığını belirtiyor. Su taşımak için harcanan zaman, eğitim ve gelir yaratmanın yanı sıra sağlıklı bir yaşam için ihtiyaç duyulan boş zamandan çalınıyor. Kadınların iklim krizinin etkilerine karşı daha savunmasız konumda olmaları cinsiyet eşitsizliğini derinleştirirken, su kaynaklarına erişimlerdeki kısıtlar, bu eşitsizliği bir kısır döngüye çeviriyor.

İşte tam da bu nedenle, hem içinde yaşadıkları toplulukların evrilmesine hem de genel sosyal ve ekonomik kalkınmaya dönüşecek olan kadınların güçlendirilmesine yönelik faaliyetler, toplumsal cinsiyet-su ilişkisine yönelik çözümler üretmeyi de gerektiriyor. Örneğin, Demokratik Kongo Cumhuriyeti’nde iklim-su ilişkisinin toplumsal cinsiyet analizini de içeren bir BM projesi, ülkedeki suya ilişkin faaliyetlerdeki toplumsal cinsiyet dengesizliğini somut biçimde gözler önüne seriyor. Projenin iklim bulgularına göre, cinsiyet eşitsizliğinin eğitim, iklim değişikliğine duyarlılık veya hane halkı faaliyetleri gibi pek çok konudaki rolünün yanı sıra, ülkede suyla ilgili konularda cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik çabalar, sağlık, eğitim, gıda güvenliği gibi alanlarda da genel bir iyileşmeye dönüşerek, ülkenin iklim değişikliğinin yarattığı etkilere karşı genel direncini de güçlendirecek.

Yeşil Gündemin Yerel İzleri: Zonguldak Örneği

Türkiye’nin kömür deposu olarak bilinen Zonguldak, yeşil gündemin etkilerine ilişkin tartışmaların da merkezinde olmaya aday. Madencilik ana üretim kaynağı olduğu kent, yeşil dönüşümün getireceği belirsizliklere hazırlanıyor. Son 20 yılda, madencilik sektörünün zayıflamasının da etkisiyle dışarı yönlü yaşanan göç nedeniyle kent küçülüyor. Dünya Gazetesі’nin haberine göre, Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası, kentte yaşanan sosyal ve sınıai dönüşümün şehre ilişkin pek çok iktisadi ve sosyal konuyu da gözetken merkezi bir plan dahilinde şekillenmesini arzuluyor.

*Milyon başına parça (parts per million)

Su Kaynaklarının Önemine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üzerinden Bakış

Gül Yücel

TSKB Ekonomik Araştırmalar

 yucelg@tskb.com.tr

Temiz suya erişim bir insan hakkı olmasının yanı sıra, sürdürülebilir kalkınma için de oldukça önemli. İklim krizi, su kaynaklarına erişimi kısıtlarken, mevcut eşitsizlikleri de derinleştiriyor. Su kıtlığının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirdiğini gösteren istatistikler ise çarpıcı:

- Suya erişimi olmayan hanelerin %80'inde eve su taşıma sorumluluğunu kadınlar ve kız çocuklarının üstlendiği görülmüyor. Suyun uzak mesafelerden ve güvenli olmayan yollarla haneye ulaştırılması çocuklarda düşük su kalitesine bağlı hastalık ihtimalini artırırken, özellikle kız çocukları tarafından su taşımak için harcanan zaman ve enerji eğitime katılım oranında düşüşe neden oluyor. Nitekim, pek çok araştırma, suya doğrudan erişimi olan hanelerin yoğun olduğu bölgelerde okula gitme oranlarının suya erişim sorunu olan bölgelere göre daha yüksek olduğunu ortaya koyuyor.
- Tarım sektörü dünya genelinde tatlı su kaynaklarının %70'ini kullanıyor. Öte yandan düşük gelirli ülkelerde kadın istihdamının üçte ikisi tarım sektöründe. Dolayısıyla, azalan su kaynaklarının tarımsal üretimde neden olacağı rekolte kayıplarının genel gıda güvencesine yönelik artırdığı tehditler, sektöre daha bağımlı olan kadınlar için daha da yıkıcı olma riski taşıyor. Nitekim, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) tahminleri toplumların gıda güvenliği sorunu yaşayan kesimlerinin toplam nüfusa oranında toplumsal cinsiyet adaletsizliğinin artış eğiliminde olduğunu gösteriyor. Söz konusu istatistiklere göre, 2019 yılı itibarıyla dünya genelinde gıda güvenliği riski yaşayan kadınların toplam kadın nüfusuna oranı erkek nüfusa kıyasla %6 daha fazla iken, 2020 yılında bu fark %10 seviyesine çıkmış durumda.

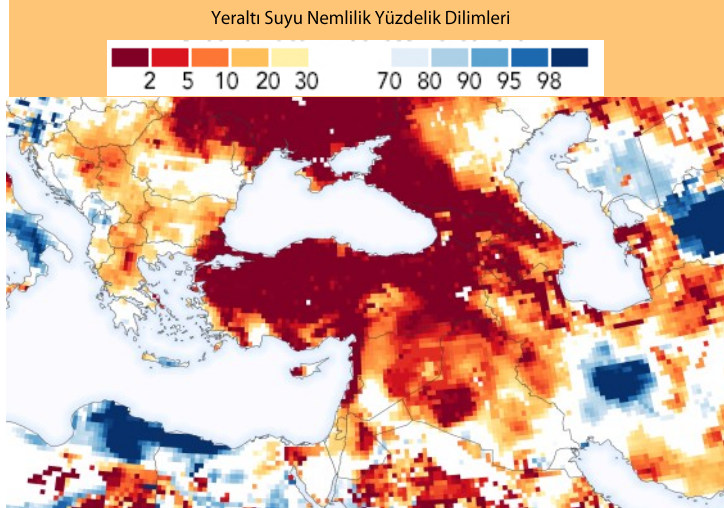
Araştırmalar doğal kaynakların yönetiminde toplumsal cinsiyet bakış açısının merkezi bir rolü olduğunu ortaya koyarken, politika adımlarında özellikle "su yönetimi" alanında kadın ve erkekler arası eşitsizliklere hassasiyet gösterilmesi gerektiğinin altını çiziyor. Dolayısıyla, su gibi hayati bir kaynağa erişimde yaşanan sorunların toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirici etkileri, bu eşitsizliğin ötesinde - ancak tam da bu eşitsizlik nedeniyle - genel yoksulluğu artırma riskini de beraberinde getiriyor.

NASA Görüntüleri Türkiye'deki Yeraltı Su Kaynaklarının Düşük Seviyede Olduğunu Gösteriyor

NASA tarafından yayımlanan uydu görüntülerine göre Türkiye'de birkaç dönem üst üste yaşanan yağış azlığı, yeraltı su stoklarında da azalmaya neden olmuş durumda. Bir bölgenin yıl boyunca aldığı yağış oranı ile doğrudan ilişkili olan yer altı su stoku, özellikle tarımsal sulama ve içme suyu gibi kaynakların mevcudiyeti açısından önem taşıyor. Türkiye'de 2020 yılı son beş yılın en kurak yılı olarak kayıtlara geçmişti. Aynı yılın Ekim-Aralık döneminde Türkiye'nin aldığı yağış miktarının 1981-2010 yılları ortalamasından %48 oranında düşük kaydedilmesi ise ülkede suya ilişkin riskler oluşabileceğini düşündürdü. Bununla birlikte, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın Ocak 2022 tarihli Kümülatif Yağış Raporu'na göre, 1 Ekim 2021-31 Ocak 2022 döneminde ülkemiz mevsim normallerine yakın oranda yağış aldı. Bu, söz konusu dönemde Türkiye'nin geçtiğimiz yıla kıyasla daha çok yağış aldığı anlamına geliyor. NASA tarafından ölçülen yeraltı sularının nemlilik oranı yüzdesi, bir bölgede herhangi bir dönemde mevcut yeraltı suyu miktarını uzun dönemli (1948-2010) kayıtlarla kıyaslayan bir veri. Türkiye üzerinden 2021 yılı Ocak ayında alınan uydu görüntüleri ise ülkemizin uzun dönemli ortalamaya kıyasla kuraklık riski yaşadığını gösteriyor. Zira yeraltı su stoklarının yeniden artması, aylar alan bir süreç.

Yeraltı Suyu Kuraklık Göstergesi (Ocak 2021)

Kaynak: NASA Earth Observatory, TSKB Ekonomik Araştırmalar

İklim Finansmanı

Küresel Yeşil Tahvil Piyasası Her Geçen Gün Hız Kazanıyor:

Yeni İhraçlar 2021 Yılında Yarım Trilyon Dolar Eşiğini Geçti

Net sıfır emisyon hedefine ulaşma çabaları sürdürülebilirlik projelerine büyük miktarda yatırım yönlendirmeyi gerektiriyor. Bununla birlikte, dünya halihazırda gerekli finansmanın ilgili projelere yönlendirilmesi sürecinde ihtiyaç duyulan seviyenin gerisinde olsa da yeşil finansman piyasası nefes kesici bir hızla genişlemeye devam ediyor.

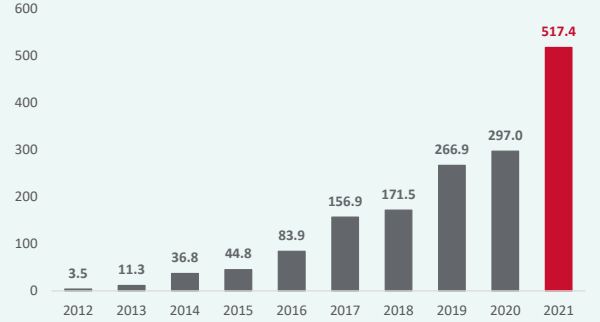
İklim Tahvilleri Girişimi (Climate Bonds Initiative - CBI) veri tabanına göre, küresel yeşil tahvil piyasası 2021 yılında bir önceki yıla kıyasla %74 oranında büyüyerek 517,4 milyar dolar seviyesine ulaşmış durumda. Söz konusu büyüme, 2012 yılında yalnızca 3,6 milyar dolar olan piyasanın genel ivmelenme eğilimine paralel bir gelişme. 2021 yılında yeşil tahvil ihraçlarının sektörel dağılımı incelendiğinde enerji yatırımlarının %35 ile en yüksek payı aldığı görülüyor. Enerjiyi sırasıyla %18 pay ile ulaşım ve %6 oranla suya yönelik yatırımlar takip ediyor.

Ülkeler itibarıyla değerlendirildiğinde ise, ABD'nin 2021 yılında yine en büyük yeşil tahvil ihracını gerçekleştirdiği, Almanya ve Çin'in ABD'nin ardından ikinci ve üçüncü sırada geldikleri görülüyor. Bununla birlikte, bölgesel açıdan değerlendirildiğinde Avrupa'nın yeşil tahvil ihracında yine dünyanın geri kalanının önünde olduğu gözlemleniyor.

Yeşil tahvil piyasasının ivmelenerek büyüme trendi piyasa oyuncularının iklim finansmanında ihtiyaç duyulan hedeflere ulaşma konusundaki beklentilerini olumlu yönde etkiliyor. CBI tarafından Ekim ayı sonunda gerçekleştirilen bir piyasa anketi, anket katılımcılarının %25'inin yıllık yeşil tahvil yatırımlarının 2022 yılının dördüncü çeyreğinde 1 trilyon dolar eşiğini geçmesini beklediklerini gösteriyor. Bu oran, söz konusu eşiğin 2023 yılının dördüncü çeyreğinde aşılmasını beklediğini ifade eden ikinci sıradaki katılımcılardan oluşan %13'lük oranın neredeyse iki katı. Benzer şekilde, S&P Global tarafından 2022 yılı Şubat ayında yayımlanan bir raporda şirket, yeşil tahvilleri de içeren "küresel sürdürülebilir tahvil ihracının" bu yıl 1,5 trilyon dolar seviyesini aşmasını beklediğini ifade ediyor.

Piyasasının büyüme hızındaki tatmin edici seviyeye rağmen, yıl sonunda ulaşılması beklenen 1 trilyon dolarlık piyasa büyüklüğü 2050 yılında net sıfır emisyon hedefine ulaşmak için ihtiyaç duyulduğu tahmin edilen yıllık 9 trilyon dolarlık yeşil yatırım miktarının oldukça gerisinde. Bununla birlikte, İklim Tahvilleri isimli kuruluşun CEO'su Sean Kidney'e göre mevcut piyasa gelişimi küresel yeşil tahvil ihracının 2025 yılında 5 trilyon dolar seviyesine ulaşabileceğine işaret ediyor.

Küresel Yeşil Tahvil İhraçları (milyar dolar)

Kaynak: Climate Bonds Initiative, TSKB Ekonomik Araştırmalar

İklim 101

AB Taksonomisi: Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin sınıflandırıldığı sistem.

Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı: Paris İklim Anlaşması ile tanımlanan hedefler çerçevesinde anlaşmaya taraf ülkelerce küresel sera gazı salımların sınırlanması da dahil, küresel ısınmanın sınırlanması hedefine yönelik olarak ulusal seviyede atılacak bağlayıcılığı olmayan adımları içeren beyan.

IPCC: Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), Birleşmiş Milletler (BM'nin) iklim değişikliğinin bilimsel boyutuna ilişkin değerlendirmeler yapan ve raporlar yayımlayan bir koludur.

Emisyon Ticareti Sistemi: Emisyon Ticareti Sistemi, devletlerin salınan her bir ton sera gazı için ekonomik aktörlere ticarete de konu olabilecek izinler yolu ile emisyon salımına ilişkin sınırlar belirleyebildiği, sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik bir uygulama.

Jeopolitik Gerilimler AB Karbon Piyasasında Oynaklığa Yol Açtı

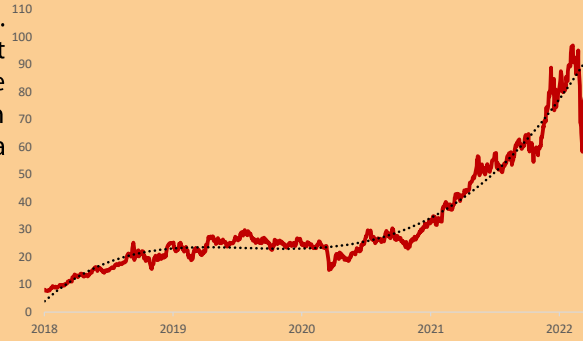
AB karbon fiyatları Mart ayının ilk işlem gününde %16'yı aşan bir düşüşle 68,9 eurodan kapandı. Piyasa, 2018 yılı Eylül ayından bu yana en kötü günlük performansını sergilemiş oldu. Zayıflık takip eden günlerde devam ederken fiyatların 7 Mart itibarıyla 60 euronun altına çekildiği görüldü. Bu gerilemeye ilişkin genel kanı, Ukrayna'daki çatışmalardan kaynaklanan finansal yeniden pozisyonlanma üç temel dinamikle piyasada oynaklık yarattı:

1. Enerji fiyatlarında yaşanan sıçrayışın, yatırımcıların diğer pozisyonlarında teminat tamamlama çağrılarını artırması ve karbon izinlerini likidite etmeye zorlaması,
2. Yükselen emtia fiyatlarının, sanayi sektöründe nakit akımlarını bozması ve bunun sonucunda kimi şirketlerin ellerindeki fazla karbon izinlerini elden çıkarması,
3. Stop-loss mekanizmalarının devreye girişi.

Yukarıda sayılan etmenlerin haricinde, 28 Şubat'ta Almanya'nın enerji dönüşümü planlarını öne çektiğini duyurması piyasayı harekete geçiren bir başka gelişme oldu. Almanya, önümüzdeki 10 yılda rüzgar ve güneş enerjisi çiftliklerinin yayılımına hız vereceğini, 2035 yılı itibarıyla enerji ihtiyacının %100'ünü yenilenebilir kaynaklardan temin etmeyi planladığını açıklamıştı.

Avrupa Birliği'nde karbon fiyatları yükselen doğal gaz fiyatlarına paralel olarak 8 Şubat'ta 98 euro'yu aşır rekor seviyelere ulaşmıştı. Mevcut koşullar enerji üretiminde kömürü tekrar bir seçenek haline getirirken, fosil yakıtların kullanımının karbon piyasasına talep olarak dönmesi bekleniyor.

AB Karbon Fiyatı (euro/ton)

Kaynak: Reuters, TSKB Ekonomik Araştırmalar
(son veri: 16 Mart 2022)

AB'nin "Kurumsal Sürdürülebilirlik Durum Tespiti" Yönetmelik Teklifi Şirketlerin Yeşil Badana Eğilimine Bir Yanıt Mı?

Yeni İklim Enstitüsü ve Karbon Piyasa Takibi isimli iki kuruluş tarafından ortaklaşa yayınlanan ve 25 büyük küresel şirketin iklim stratejilerini değerlendiren 2022 Kurumsal İklim Sorumluluğu Monitörü isimli rapor, pek çok küresel markanın iklim vaatlerini esasen yerine getirmediğini gösteriyor. Rapora konu 25 çok uluslu şirketin kendi raporladığı küresel sera gazı (GHG) emisyon ayak izleri, 2019'da 2,7 milyar ton (GtCO₂e) civarında hesaplanıyor. Bu miktar küresel GHG emisyonlarının %5'ini oluşturuyor. Rapor, şirketlerin hedeflenen tarihlerde net-sıfır (toplam emisyonlarda %100 düşüş) hedefine ulaşacaklarını iddia etseler de, şirketlerin emisyonlarının halihazırdaki uygulamaları ile en fazla %40 seviyesinde azalmasının öngörüldüğünü ifade ediyor. Rapora göre, bu tutarsızlığın ana nedeni, söz konusu şirketlerin tüm değer zincirlerinin karbon ayak izlerinin değerlendirilmemesi.

Bu sırada Avrupa Komisyonu, 23 Şubat'ta "Kurumsal Sürdürülebilirlik Durum Tespiti" başlıklı bir yönetmelik teklifi sundu. Teklif, şirketlerin, bağlı kuruluşları ve değer zincirleri de dahil olmak üzere tüm faaliyetlerinin olumsuz insan hakları ve çevresel etkilerini belirlemeyi, önlemeyi, hafifletmeyi ve durdurmayı amaçlıyor. Yönetmelik ile şirketlere ve yöneticilerine 1.5 °C küresel ısınma hedefine uygun iş stratejileri oluşturma yükümlülüğü getirilmesi hedefleniyor. Şirket yöneticilerine ise "gereken özen yükümlülüğü" kavramını kurumsal stratejilerine dahil ederken, kavrama ilişkin durum tespit süreçlerinin tesis edilmesi ve denetlenmesi zorunluluğu getiriliyor. Yeni kuralların ayrıca bir sınır ötesi boyutu mevcut. Bir diğer ifade ile bu kurallar AB ile ticari ilişkisi olan ancak AB merkezli olmayan şirketler için de geçerli olacak.

Su Güzel Mi? Fazla Uzun Sürmeyebilir

Gezegeneimizin üçte ikisinin su ile kaplı olması suyun sınırsız bir kaynak olduğu şeklinde yorumlanmamalı. Bilakis su kıt bir kaynak, zira dünyamızda mevcut suyun sadece %2,5'lük kısmı tatlı su ve %1'den azı dünyada mevcut tüm yaşam ve ekosistemin sürdürülebilmesi için kullanılabilir durumda. İçinde bulunduğumuz dönemde su, kendini yeniden üretmesinden daha hızlı şekilde tüketiliyor. Dünyada gelir artışıyla birlikte değişen beslenme alışkanlıkları ve artan tüketim miktarı, doğrudan ve dolaylı olarak kişi başına daha fazla su tüketilmesiyle sonuçlanıyor. İklim krizinin bir yansıması olarak kurak dönemlerin artması, yağışların orantısız şiddet ve dağılımda olması gibi değişiklikler suyun kendini yeniden üretmesini zorlaştırıyor. Şiddetli yağışlar kullanılabilir suyu alıp götürürken, yağışların depolanmasını beklediğimiz göller kuruyor.

Dünyada yaklaşık 2 milyar insanın 2025 yılına kadar "mutlak su kıtlığı" (kişi başına su potansiyelinin yıllık 500 m³'ten az olması) içindeki bölgelerde yaşayacağı tahmin ediliyor. Öte yandan, küresel nüfusun yaklaşık üçte ikisi "kronik su eksikliği" (kişi başına yıllık 500 ila 1.000 m³ arası) içindeki bölgelerde yaşama riski taşıyor. Öte yandan FAO konuyu daha geniş ele alıyor ve kıtlığın sadece arz değil talep boyutunu da dahil ederek değerlendirmek gerektiğini ifade ediyor. Buna göre "su kıtlığı" kavramı sadece suyun fiziki eksikliği anlamına gelmiyor. Kavram su kaynaklarının başarısız yönetimi nedeniyle "suya erişimin" kısıtlı olması veya özellikle tarımda suyun aşırı kullanımı (suya olan aşırı talep) nedeniyle ortaya çıkan kıtlık gibi çok daha geniş alanları kapsıyor. Dolayısıyla, su kıtlığı bölgesel ve mevsimsel şartlardan da etkilenen arz ve talep arasındaki dengesizlikleri de içeren göreceli bir kavram olarak tanımlanıyor.

Suyun gezegenimizdeki tüm yaşam formlarının beslenmesindeki hayati rolünün yanı sıra, azalan su kaynaklarının ciddi ekonomik sorunlara da yol açacağı tahmin ediliyor. Örneğin Dünya Bankası tarım, sağlık, gelir ve refah gibi alanlarda sudan kaynaklı oluşacak kayıpların, 2050 yılına kadar bazı bölgeler için GSYH'nin %6'sına varan büyümeye oranı kayıplarına neden olabileceğini ifade etmekte.

Birinci İklim Şurası 21-25 Şubat Tarihlerinde Konya'da Gerçekleştirildi

Ülkemizin Birinci İklim Şurası 21-25 Şubat 2022 tarihlerinde Konya'da gerçekleştirildi. Akademisyen, bürokrat, iş dünyası temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteli gençlerin de dahil olduğu pek çok alandan temsilcinin katılımı ile gerçekleştirilen Şura'da önemli konular ele alındı. Sera Gazı Salımlarının Azaltılması, Bilim ve Teknoloji, Yeşil Finansman ve Karbon Fiyatlaması, İklim Değişikliğine Uyum, Yerel Yönetimler ve Göç, Adil Geçiş ve Diğer Sosyal Politikalar başlıklı yedi ayrı çalışma gurubuna ev sahipliği yapan Şura'da, bir açılış konuşması yapan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, Şura çalışma gruplarının sonuç bildirgelerinde ortaya çıkacak önerilerin taslak çalışmaları devam eden "İklim Kanunu"na yansıtılmasının hedeflendiğini belirtti. Bakan Kurum, ayrıca enerji, tarım, sanayi, ulaştırma ve yapı sektörlerinde uzun dönemli planlamaların önemine ve karbon fiyatlama mekanizması ve finansmanı gibi alanlarda ülkemizin önemli bir aktör olma hedefine vurgu yaptı. Şura kapsamında karbon fiyatlama başlığının yanı sıra adil geçiş, göç ve diğer sosyal politikalar gibi başlıkların da ayrı çalışma grupları altında ele alınması dikkat çekici. Şura sonuç bildirgesinin önümüzdeki günlerde açıklanması bekleniyor.

Bir Krizi Asla Boşa Harcama!

AB Bu Yolda Görünüyor...

Ukrayna'da yaşanan gerginlik Avrupa Birliği'ni (AB) enerji bağımlılığı konusunda yeniden düşünmeye itiyor. AB'nin yaşadığı açmaz, Rus enerji kaynaklarına bağımlılığın azaltılması hedefinde fosil yakıtların kullanımının artırılması ile AB Yeşil Mutabakatı ile belirlenen yeşil dönüşüm çabalarının hızlandırılması hedeflerinin çelişkisi arasında. AB'nin mevcut tutumu ise, krizin yeşil enerji dönüşümünü hızlandıracak faaliyetlerin ivmelenmesine vesile olacağı inancını güçlendiriyor.

Bundan bir ay öncesine kadar Avrupa Komisyonu nükleer enerji ve doğal gazı AB taksonomisine "geçiş süreci enerji kaynakları" olarak dahil etmeyi önermişti. Söz konusu öneri, "yeşil badana" çabası veya fosil yakıtlara yönelik teşvikleri artırma ihtimali nedeniyle yeşil enerjiye yönelecek yatırımların azalması riski taşıdığı gerekçeleriyle eleştiriye uğramıştı. Bugün bulunduğumuz noktada ise AB, Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığını hızlı bir şekilde sonlandırmayı ana hedef olarak belirlemiş durumda. Söz konusu hedef, AB için enerjide yeşil dönüşüm sürecinin hızlandırılması anlamına geliyor. Bu dönüşüm sürecinde ise gerekirse kömür kullanımının masadaki seçeneklerden biri olduğu ifade ediliyor.

2021 yılında üye ülke parlamentolarınca da kabul edilen AB İklim Kanunu 2030 yılı itibarıyla %35 emisyon azaltımı ve 2050 itibarıyla net sıfır hedefini yasal zorunluluk haline getirmiş durumda. Öte yandan, 11 Mart 2022 itibarıyla açıklanan Versailles Deklarasyonu, AB'nin enerji bağımlılığının azaltılması hedefi kapsamında özellikle Rusya'dan yapılan doğal gaz, petrol ve kömür ithalatının en kısa zamanda azaltılmasını hedeflemekte. Deklarasyon bu amaca yönelik olarak, Avrupa için bir hidrojen piyasasının oluşturulması, yenilenebilir enerji üretimi imkanlarının artırılması ve enerji verimliliğinin güçlendirilmesi sürecinde tüm üretim ve tüketim kalıplarının göz önünde bulundurulduğu dögüsel yaklaşımların ön plana alınmasını öneriyor. Deklarasyon, yine bu amaçlar çerçevesinde Avrupa Komisyonu'nu Mayıs ayına kadar Avrupa'nın Yeniden Güçlendirilmesi (RePowerEU) Planı sunmaya davet ediyor.

İklim Adaleti

İklim krizine ve bu krizin neden olduğu risklerin asgari seviyeye indirilmesi için ihtiyaç duyulan yeşil dönüşüme ilişkin tartışmalardan belki de en önemlisi ancak en fazla göz ardı edileni “İklim Adaleti”. İklim adaleti kavramı ana hatları itibarıyla “yerel, uluslararası ve kuşaklar arası” boyutlar olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

İklim adaletinin yerel boyutu genel hatları itibarıyla, nüfusun iklim krizinden en fazla etkilenmesi muhtemel (en kırılgan) kesiminin olası kayıplarının telafi edilmesine yönelik ulusal politikaların tasarlanması olarak tanımlanabilir. Söz konusu kırılganlık, ilgili kesimlerin yaşadıkları bölgelerin iklim değişikliğine olan duyarlılık seviyesi veya çalıştıkları sektörlerin yeşil dönüşümden olumsuz etkilenme riski gibi faktörler temelinde değerlendirilebilir. Bu çerçevede, iklim adaletinin sağlanmasına yönelik tasarlanacak politikalar, yüksek karbon ayak izine sahip dezavantajlı sektörlerde çalışanların yeni yeşil sektörlere geçişi için ihtiyaç duyacakları mesleki eğitim programlarının sübvans edilmesi veya iklim felaketlerine en açık bölgelerde yaşayan nüfusa yönelik özel destek programlarının tasarlanması gibi başlıkları içerebilir. ABD tarafından uygulanan Justice40 Girişimi veya Avrupa Yeşil Mutabakatı'na bünyesinde yer alan Adil Geçiş Mekanizması iklim krizi kaynaklı sosyal adaletsizliklerin giderilmesine yönelik tasarlanan politikalara örnek teşkil etmekte.

Diğer taraftan, iklim adaletinin uluslararası boyutu gelişmiş ve gelişme yolundaki ülkelerin iklim krizinin çözümüne dair eylemlere yönelik yaklaşım farklılıklarına işaret etmekte. Söz konusu farklılıklar esas itibarıyla her iki grupta yer alan ülkelerin mevcut iklim krizine ilişkin tarihten gelen sorumluluklarının eşit olmamasından kaynaklanıyor. Bu farklılıklar, iklime dair gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda elde edilen çıktıların ihtiyaç duyulan seviyenin çok gerisinde kalmasının altında yatan ana unsur olarak karşımıza çıkıyor (küresel ısınmanın 1.5°C ile sınırlanması hedefini hatırlayanlar?). Örneğin, pek çok çalışmada da ifade edildiği üzere dünya nüfusunun iklim krizinin olumsuz etkilerine karşı ekonomik ve sosyal açıdan en hassas durumda olan büyük çoğunluğunun küresel emisyonlara katkısı bir hesap yuvarlaması kadar iken, iklim krizinin çözümünde bu kesimlerden ve hükümetlerinden talep edilen sorumluluğun orantısız olduğu söylenebilir.

İklim krizinin gelecek kuşaklar için oluşturduğu daha yıkıcı tehditler ise iklim adaleti kavramının kuşaklar arası boyutunu ön plana çıkarıyor. Esasen, iklime dair veya iklimi de etkileyebilecek güncel ve gelecekte çıkarılacak düzenlemelerin “gelecek kuşakların refahına” olası etkilerini inceleyen ve söz konusu düzenlemelere yönelik görüş ve önerilerde bulunan kurumların inşa edilmesine yönelik çabalar pek çok ülkede halihazırda devam ediyor ve daha derinlemesine incelenmeyi hak ediyor.

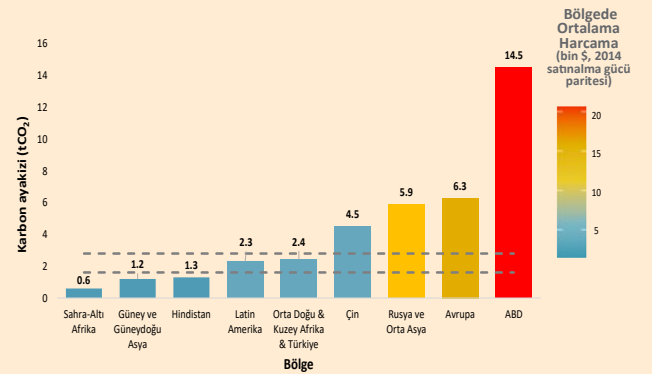
%1 - %99 Ayrımı Bir İklim Etkisi De Barındırıyor Mu?

Groningen Üniversitesi tarafından yürütülen ve Nature Sürdürülebilirlik Dergisinde 14 Şubat'ta yayımlanan bir çalışma, dünyanın ultra zenginlerinin karbon salımları ile o kadar da şanslı olmayan kesimlerin karbon salımları arasında devasa fark olduğunu ortaya koyuyor. Dünya nüfusunun %87'sine tekabül eden 116 ülkeye odaklanan çalışma, zengin ve fakirlerin karbon salım miktarları arasındaki eşitsizliğe ve bu eşitsizliğin söz konusu kesimlerin iklim krizine katkılarına yönelik sorumluluklarına dikkat çekiyor.

Sahraaltı Afrika'da yaşayan bir insanın ortalama karbon ayak izi yıllık 0,6 ton karbondioksit olarak hesaplanırken aynı verinin ortalama bir Amerikalı için 14,5 ton olduğu ortaya konan çarpıcı bulgulardan birisi. Çalışmaya göre bu eşitsizlik dünyanın ultra zenginleri ile nüfusun geri kalanı arasında da mevcut. Bu çerçevede, Dünya Bankası'nın küresel harcama veri tabanı üzerinden yapılan hesaplama göre en zengin %1'lik kesimin ortalama karbon ayak izi, en düşük gelirli %50'lik kesimin ortalama karbon ayak izinden en az 75 kat daha fazla.

Aşırı yoksul (günlük 1,9 dolardan daha az bütçe ile geçinmek zorunda olan) kesimlerin tüketim kalıpları ve dolayısıyla karbon ayak izlerinde ortaya çıkacak potansiyel değişimin incelendiği çalışma, nüfus ve enerji dengesi gibi değişkenlerin sabit tutulduğu ve aşırı yoksulluğun dünyadan silindiği bir senaryoda, küresel karbon emisyonlarındaki yükseliş beklense de bu artışın %1'den daha az olacağı sonucuna ulaşıyor.

Bölgesel Ortalama Karbon Ayakizi* (kişi başı, tCO₂)

Kaynak: Bruckner ve diğerleri (2022), TSKB Ekonomik Araştırmalar

*Gri kesikli çizgiler, küresel ısınmayı 1.5° - 2°C aralığında sınırlayabilmek için gereken küresel kişi başına düşen karbon ayak izi seviyelerini temsil ediyor.

Öne Çıkan Şirketler

Suya ilişkin pek çok kaygı verici bilgi ve gelişmelere rağmen, umut verici haberler de mevcut. Örneğin, dünya genelinde pek çok firma tarafından iklim krizinin su, orman, hava kirliliği, okyanuslar, biyoçeşitlilik, vs. gibi alt başlıklarına yönelik üretilen çözümler takdire şayan. Bu çerçevede, sayımızın ana teması olan su ile ilgisi nedeniyle, su teknolojilerinde uzmanlaşmış bir firma olan Xylem mercek altına alınmayı hak ediyor.

Xylem "Su Konusunu Çözelim" sloganı ile kendisini bir "Su Firması" olarak tanımlıyor. Su konusunu çözme çabalarında firma, tarım ve sulama, balık yetiştiriciliği, yatlar ve karavanlar, içme suyu arıtma ve dağıtım sistemleri, atık su ve mesken çözümleri dahil pek çok alanda suya ilişkin çözümler sunuyor. Firma kendisine 2025 yılına kadar gerçekleştirmeyi amaçladığı iddialı hedefler belirlemiş durumda ve bu hedeflere doğru ilerlemesini Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nün (MIT) Net Pozitif Girişimler için Sürdürülebilirlik ve Sağlık Girişimi isimli kuruluşu ile çalışarak bir dış onay sürecine tabi tutmakta. Firmanın sürdürülebilirlik hedefleri arasında üretim dışı amaçlarla kullanılan 3,5 milyar m³'ten fazla suyun tüketiminin azaltılması, 13 milyar m³ suyun yeniden kullanıma kazandırılması için artırılması, 7 milyar m³ kirli suyun sel baskınlarına neden olmasının veya yerel su yollarına girmesinin önlenmesi ve en az 20 milyon kişinin temiz ve sağlıklı suya erişiminin sağlanması var.

Suya ilişkin konularda farkındalığın artırılması amacıyla Xylem pek çok ulusal ve uluslararası örgütle iş birliği yapmakta, organizasyonlara sponsor olmakta ve dahası şirket kârının %1'ini suya ilişkin konulara ve eğitime ayırmakta. Söz konusu çabaları kapsamında Xylem, 2022 yılında UNESCO ile iş birliği içinde 11-14 Ocak tarihlerinde gerçekleştirilen "İkinci Su, Mega Şehirler ve Küresel Değişim Konferansı"na (EauMega 2022) sponsor oldu. Bu sponsorluk ile şirket, mega şehirlerin suya ilişkin yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik çabaların tespiti ile yerel seviyede bilim insanları ve karar alıcılar arasındaki diyalogun güçlendirilmesini hedefledi. Söz konusu sponsorluğun bir diğer amacı ise 2015 yılında gerçekleştirilen COP 15 sırasında oluşturulması önerilen "Su ve İklim için Mega Şehirler İttifakı" isimli iş birliği platformunun hayata geçirilmesiydi.

Bu çabalar, şirketin sadece MSCI'dan çevre, sürdürülebilirlik ve yönetim alanlarında AAA veya CDP tarafından yayımlanan İklim Değişimi ve Su Güvenliği raporlarında A- notları almasına değil, aynı zamanda New York Borsasında (NYSE) işlem gören hisselerine olan yatırımcı iştahının artmasına yol açıyor. Şubat ayı ortası itibarı ile Xylem, 16,4 milyar dolarlık piyasa değerine sahip. Sağlam ve uzun vadeli büyüme beklentilerinin yanı sıra, firma, sektör ortalamasından (28,6) çok daha yüksek bir (38,7) fiyat-kazanç oranına sahip. Xylem'in 2021 yılı toplam geliri 5,2 milyar dolar, işletme kârı ise 585 milyon dolar seviyesinde.

Çarpıcı Bir İklim Raporu Gündelik Hayatın Akışında Kayboluyor

İklim Değişikliği Uluslararası Paneli (IPCC) uzun zamandır beklenen ve iklim değişikliğinin etkileri, değişime adaptasyon ve hassasiyet konularına odaklanan Altıncı Değerlendirme Raporu'nu 28 Şubat'ta açıkladı. Raporun, 2014 yılında yayımlanan bir önceki versiyonuna kıyasla vurgularındaki farklılıklar dikkat çekici. Bu bağlamda rapor, iklim değişikliğinin insan eylemlerinin bir sonucu olduğunu (bir önceki raporda daha sık kullanılan "olabileceği" ifadesine kıyasla) vurgularken, mevcut bazı değişikliklerin "geri dönülemez" noktada olduğunu altını çiziyor.

IPCC'nin Altıncı Değerlendirme Raporu'nda öne çıkan konulardan biri yetersiz adaptasyon. Bu çerçevede rapor, insan faaliyetleri kaynaklı geri dönülemez sonuçlara adaptasyon çabalarının, iklim değişikliğinin gelecek etkilerine uyum sürecinde yeterli olmayacağını gösteriyor. Dolayısıyla, rapor mevcut uyum çabalarının artırılması gerektiğini vurguluyor. Rapor bu kapsamda, küresel ısınmada yaşanacak her bir 0,1 derecelik artışın önemine vurgu yaparak, Paris İklim Anlaşması ile mutabık kalınan küresel ısınmanın 1,5 derece ile sınırlandırılması hedefinin bile yer yüzünde mevcut yaşam formlarının %14'ünün yüksek yok olma riski ile karşı karşıya olduğunu ortaya koyuyor.

Öte yandan, raporun iklim değişikliğinin zengin ve fakir kesimler arasındaki sonuçlarında ortaya çıkan eşitsizliklere vurgusu dikkat çekici. Bu çerçevede, çoğunlukla fakir kesimlerden oluşan 3,3 ila 3,6 milyar arası insan halihazırda iklim değişikliğine aşırı duyarlı bölgelerde yaşıyor. Öte yandan, aşırı sıcaklık veya öngörülemeyen iklim olayları nedeniyle yaşanan gıda ve su güvencesizliği milyarlarca insanı hayati risk tehlikesi ile karşı karşıya bırakmakta. IPCC'nin İklim Değişikliğinin Etkilerinin Kısıtlanması temalı Üçüncü Çalışma Grubu'nun Altıncı Değerlendirme Raporu'nun Nisan ayının ilk yarısında açıklanması bekleniyor.

Türkiye'de
yağış miktarı
Ocak ayında
mevsim
normallerinin

21,5

milimetre altında
gerçekleşti.

Kısa Kısa...

Endonezya'nın Başkenti Taşınıyor

Endonezya'nın kalabalık, kirlilikle mücadele eden, hızla suya batan başkenti Jakarta'nın Borneo adasına taşınma kararı Parlamento tarafından onaylandı. Yeni başkentin kurulması sürecinin ülkenin teknoloji ve inovasyon temelli yeşil ekonomiye geçişinde lokomotif görev üstlenmesi bekleniyor. Akıllı ve sürdürülebilir bir yapıda kurulması hedeflenen yeni şehrin doğal çevresiyle uyum içinde olması önemli öncelikler arasında yer alıyor. Buna karşın böylesine bir projenin hem çevre hem de vahşi yaşam üzerinde olası olumsuz sonuçlarıyla ilgili endişeler de dile getiriliyor.

Yüksek Teknoloji, Her Evi Su Geri Dönüşüm Merkezi Haline Getiriyor

Eco Loop isimli duş teknolojisi ile kullanılan su filtrelenip, sterilize edilip yeniden kullanıma sunuluyor. Böylece su tüketimi %90 oranında azalırken, enerji kullanımı %80 oranında azaltılabilir.

UNEP'ten Tarihi Karar

Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü'nün (UNEP) Nairobi'de

gerçekleştirilen Beşinci Çevre Kurulu'nda 175 ülke önümüzdeki iki yıl içinde plastik kirliliğini sonlandırmak için uluslararası bağlayıcılığı olan bir anlaşmaya varma hedefini içeren karara imza attı. 2 Mart'ta imzalanan karar metnine göre kurulan Hükümetler Arası Müzakere Komitesi bu yıl içinde çalışmalarına başlayacak.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Temiz Okyanuslar Girişimi'ne Katıldı

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Fransa'da düzenlenen Tek Okyanus Zirvesi'nde denizlerde mevcut plastik ve diğer atıkların azaltılması amacıyla 2025 yılına kadar toplam 4 milyar dolarlık yatırım öngören Temiz Okyanuslar Girişimi'ne (TOG) katıldığını açıkladı. 2018 yılında Avrupa Yatırım Bankası tarafından başlatılan TOG'a EBRD'nin yanı sıra Fransız Kalkınma Ajansı, Alman KfW Bankası, İtalyan CDP Grubu ve İspanyol Resmi Kredi Enstitüsü taraf.

Çin Küresel Deniz Üstü Rüzgâr Kapasitesinin Yaklaşık Yarisına Sahip

Economist dergisinin haberine

göre Çin elektrik şebekesine 2021 yılında 17 GW deniz üstü rüzgâr kapasitesi ekledi. Bu yatırım ile ülke, kullandığı elektriğin 26 GW'lık kısmını deniz üstü rüzgâr enerjisi ile karşılayabilecek durumda. Bu rakam tüm dünyada kurulu toplam 54 GW'lık deniz üstü rüzgâr enerjisi kapasitesinin neredeyse yarısının Çin'de bulunduğu anlamına geliyor.

ABD'nin Batısında Yaşanan Kuraklık 2030 Yılına Kadar Sürebilir

ABD'nin batısında aşırı sıcak ve kurak geçen 2021 yılı son 1200 yıldaki en büyük kuraklık olarak tanımlanıyor. Toprak nemliliğinin tarihin en düşük seviyelerinde ölçüldüğü Batı ABD'de yaşanan kuraklığın 2030 yılına kadar devam edebileceği öngörülüyor.

Finansal Notlamada ESG Etkisi

S&P, potansiyel not indirimlerinin %24'ünün ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) kriterlerinden etkilendiğini açıkladı. Kriterler içinde sosyal öğelerin önemi yüksek kalırken, yönetim öğelerinin potansiyel not artırımı değerlendirmelerinde ağırlığının yükseldiği görülüyor.

Ekonomik Araştırmalar

ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

Diğer araştırma raporlarımıza ulaşmak için [tıklayınız](#).

MECLİSİ MEBUSAN CAD. NO 81

FINDIKLI İSTANBUL 34427, TÜRKİYE

Tel: (90) 212 334 50 50 Fax: (90) 212 334 52 34

2022 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir. Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değışmenin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.